

У. ГЕВ'ЮК (Чернівці)

ПОЗАЧЕРГОВІ ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ 1994 та 2007 рр. В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Становлення й розвиток інституту позачергових парламентських виборів тісно пов'язані з розвитком демократичної системи державного управління. Вибори виступають гарантією зміни носіїв державної влади, засобом перевірки їхньої спроможності ефективно та відповідально діяти в межах наданих конституційних повноважень. У більшості держав світу позачергові вибори проводяться незалежно від форми їх державного правління, як правило, в період політичних криз у цих країнах, і в більшості випадків проведення таких виборів сприяє конструктивному розв'язанню відповідних криз. В новітній історії нашої країни двічі відбулося дострокове припинення повноважень Верховної Ради України у 1994 р. та у 2007 р., що було правильним виходом із конфліктної ситуації між гілками влади в Україні. Адже для української політичної системи вкрай необхідно, щоб верховні органи державної влади виконували свої функції, дотримуючись суспільно прийнятої концепції дотримання соціальних потреб та інтересів суспільства.

Актуальність даного дослідження зумовлена відносною новизною цього виду виборів для України, які є демократичним способом формування позачергової зміни складу парламенту, що викликає підвищення наукового інтересу до проблеми еволюції інституту дострокових виборів.

Характеризуючи науковий стан розробки проблем слід зауважити, що інститут дострокових виборів в Україні, на монографічному рівні не досліджувався, лише в окремих статтях науковці вказують на специфічні риси цього явища: загальнотеоретичні проблеми та нормативно-правову базу інституту позачергових виборів до Верховної Ради України досліджує у своїй статті В. Федоренко [24]. Наукові підходи щодо шляхів становлення та удосконалення виборчого законодавства в цілому розвивають вчені В. Журавський [14], В. Погорілко [18], О. Тодика [23], Т. Шаповал [25], та інші. Основні тенденції та особливості парламентських виборів аналізують у своїх працях І. Кресіна [17], Є. Перегуда [17], Р. Балабан [12], А. Колодій [15]. Вітчизняні науковці А. Білоус [13], С. Рябов [21], більше акцентують уваги на взаємозв'язку виборчої системи із іншими елементами політичної системи. Однак, для подальшого дослідження інституту дострокових виборів необхідно, провести паралелі між виборчими кампаніями 1994 та 2007 рр., показавши їх роль в у структуруванні

парламенту, вплив на стабільність політичного режиму та еволюцію електоральних настроїв.

Мета даного дослідження полягає у виявленні закономірності, тенденцій та особливостей розвитку інституту позачергових парламентських виборів у контексті політичного процесу в сучасній Україні. Для розкриття поставленої мети пропонується вирішити наступні завдання: 1) проаналізувати передумови проведення виборів; 2) охарактеризувати їх нормативно-правову базу; 3) визначити їх вплив на політичну систему.

Для досягнення мети й виконання завдань дослідження використано системний аналіз, що дозволив виявити особливості позачергових парламентських виборів як складової політичної системи; порівняльний метод – для виявлення спільного, особливого і специфічного у проведенні двох дострокових виборчих кампаній сучасної України; інституціональний підхід – для дослідження ролі і функцій інституту виборів до Верховної Ради в контексті досвіду формування гілок влади в державі; структурно-функціональний метод для аналізу наслідків проведення позачергових парламентських виборів в Україні.

Вільні вибори є центральним елементом політичного процесу та визначальною характеристикою участі громадян у політичному житті демократичних країн. У передвиборний період виразним стає розташування політичних сил, визначаються та співвідносяться один із одним різні політичні інтереси, виявляються уподобання електорату та інші параметри політичного процесу, які дозволяють судити про тенденції політичного розвитку. В процесі демократизації України вибори до Верховної Ради відіграють визначну роль у формуванні стабільної політичної системи та дієздатного громадянського суспільства. Залежно від причин проведення парламентські вибори можуть бути черговими (проводяться у зв'язку із закінченням строку повноважень виборного органу) та позачерговими (їх проводять в наслідок дострокового припинення виборним органом своєї діяльності – дострокового розпуску парламенту) [19, с. 71]. Зокрема, інститут позачергових виборів до Верховної Ради України, на думку правознавця В. Федоренка можна визначити - «як інститут виборчого права України, що об'єднує систему взаємоузгоджених і взаємообумовлених матеріальних, процесуальних і колізійних норм конституційного права, які визначають і регулюють поняття, принципи, порядок організації та проведення позачергових виборів до парламенту за умови дострокового припинення його повноважень у легітимний спосіб» [24, с. 43]. Саме дострокові парламентські вибори надають можливість громадянам переобрати уряд, який їх не влаштує, чи політичну партію, замінити на іншу, яка користується довірою у населення.

Починаючи з 1991 р. в Україні двічі відбувалися позачергові вибори Законодавчого органу держави. Вперше рішення про призначення позачергових виборів до парламенту було прийнято 24 вересня 1993 р. Законом України «Про дострокові вибори Верховної Ради України і Президента України» [8], вдруге – 27 травня 2007 р. 2 пунктом «Спільної заяви Президента України, Голови Верховної Ради України і Прем'єр-міністра України» [22].

Порівнюючи передумови проведення дострокових виборів до парламенту України, то і в 1994 і в 2007 рр. можна виділити їх спільну рису – постійні конфлікти в системі Президент – Парламент – Уряд, однак політична криза в 1993 р. мала ще й економічне підґрунтя – старі економічні структури були зруйновані, а нові тільки почали формуватися. Більшість дослідників схиляються до думки, що вирішальною причиною для призначення позачергових парламентських виборів став тиск на органи державної влади страйкуючих шахтарів та залізничників [17, с 8].

Схожою була ситуація і в 2007 р., яка виникла через нечітко прописані норми політичної реформи 2004 р., які за досить короткий період змінили форму державного правління із президентсько-парламентської на парламентсько-президентської республіку в Україні. У свою чергу повноваження між гілками української влади не мали чіткого розмежування, свідченням чого стала «війна повноважень» кінця 2006 – першої половини 2007 років між Президентом України, з одного боку, та парламентською коаліцією і Кабінетом Міністрів України – з іншого.

З огляду на це, можна стверджувати, що в обох виборчих кампаніях основною причиною розпуску парламенту стала політична криза, спричинена конституційним процесом. А вже в 1993 р. в Україні діяли норми конституції УРСР, до яких були внесені зміни, зумовлені появою нового інституту влади – президентства. В 2007 р. політична криза загострилась також через змінені положення Основного закону відповідно до політичної реформи 2004 р.

Призначення позачергових парламентських виборів 1994 р. проходило на основі Закону України «Про дострокові вибори Верховної Ради України і Президента України» від 24 вересня 1993 р. [8], в якому йшлося про скасування Постанови Верховної Ради України від 17 червня 1993 р. «Про проведення всеукраїнського референдуму щодо недовіря Президентові, Верховній Раді України, та призначення виборів народних депутатів на 27 березня 1994 р.» [10]. Однак на відміну від 1993 р. у 2007 р. призначення позачергових виборів відбувалося в три етапи. Перший етап – це указ від 2 квітня 2007 р. «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України» [7]. Він став наслідком ситуації, яка склалася у Парламенті у березні 2007 р., коли 11 народних депутатів від депутатських фракцій НУ та БЮТ вийшли зі складу опозиції та перейшли до складу коаліції, що порушило визначені ст. 83 Основного Закону умови формування коаліції [16].

Спроби саботувати виконання цього Указу коаліцією та Урядом поставили під загрозу проведення позачергових виборів до Верховної Ради України. Тому другим етапом був наступний указ Президент України від 26 квітня 2007 р. «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів», в якому дата проведення позачергових виборів до парламенту була перенесена на 24 червня 2007 р. [6].

Після цього політико-правова ситуація в країні ще більше загострилась і поставила під загрозу мирний характер політичних протистоянь у суспільстві. Чітко про це свідчать події 24-25 травня 2007 р., пов'язані із спробами захоплення приміщення Генеральної прокуратури України. З метою розв'язання конституційної кризи 27 травня 2007 р. було зроблено «Спільну заяву Президента України, Голови Верховної Ради України і Прем'єр-міністра України щодо розв'язання політичної кризи шляхом проведення позачергових виборів до Верховної Ради України» [22], пункт 2 якої передбачив проведення позачергових виборів до єдиного законодавчого органу держави на 30 вересня 2007 р. та поновлення пленарних засідань Верховної Ради України 29 і 30 червня поточного року (Указами Президента України № 480/2007 від 31.05.07 р.[3] і № 482/2007 від 01.06.07 р. [4] цей термін було подовжено на два дні – 31 травня та 1 червня нинішнього року). Це був третій

етап призначення позачергових виборів, який виявився успішним.

Основою проведення демократичних виборів є відповідні виборчі закони, які регламентують норми організації виборчого процесу. Якщо у більшості країн представницькі органи влади обираються за законами, які чітко прописані і відповідають демократичним стандартам упродовж низки електоральних циклів, то особливістю України є те, що кожні вибори відбуваються за новим законодавчим актом, який зазнає змін майже перед початком, а то й під час виборчої кампанії. Як відомо, дострокові вибори народних депутатів 1994 р. проходив за Законом, який був прийнятий 18 листопада 1993 р. [1], а в 2007 р. за Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» (щодо порядку проведення позачергових виборів до Верховної Ради України та заміщення народних депутатів України, повноваження яких були достроково припинені) від 1 червня 2007 р.» [2]. Крім того, проведення дострокових виборів у 2007 р. базувалося на відповідних конституційних нормах, що регламентують загальні засади формування та функціонування законодавчої влади в Україні [16] та на положеннях Закону України «Про Центральну виборчу комісію» [11], Закону України «Про Державний реєстр виборців» [5], інших законодавчих та нормативно-правових актах. До останніх, зокрема, слід віднести передовсім Указ Президента України від 4 липня 2007 року № 593/2007 «Про забезпечення реалізації виборчих прав громадян України, законності, прозорості та відкритості виборчого процесу на позачергових виборах до Верховної Ради України» [9] та постанову Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 942 «Питання утворення робочих груп обліку виборців» [20].

Вагомою відмінною рисою двох позачергових виборчих кампаній в першу чергу є система обрання народних представників. В 1994 р. вибори проводилися на основі мажоритарної системи абсолютної більшості (частина третя ст.1). Переможцем визначався той кандидат, який одержував більшість голосів тих, хто брав участь у голосуванні, але не менш як 25 від числа виборців згідно із списками (частина третя та четверта ст. 43). В 2007 р. вибори здійснювались за пропорційною системою: депутати обиралися у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі за виборчими списками кандидатів у народні депутати України від політичних партій, виборчих блоків політичних партій. Депутатські мандати в Парламенті отримували ті партії, які подолали тривідсотковий бар'єр.

Порівнюючи дві дострокові виборчі кампанії слід проаналізувати положення норм законів, що регламентують найважливіші організаційно-політичні параметри виборів. Р. Балабан в своїй праці виділяє три групи функціональних компонентів виборчої системи:

- організація виборів;
- організація передвиборчих кампаній, їх фінансування;
- голосування і розподіл мандатів [12, с. 47].

У організації виборів участь беруть з однієї сторони – виборчі комісії, а з іншої політичні сили. Насамперед розглянемо еволюційний процес формування інституту виборчих комісій, який є визначальним у еволюційному процесі виборчого процесу. Основу в організації та проведенні парламентських виборів в Україні становить трирівнева система виборчих комісій, до якої, разом із Центральною виборчою комісією, входять окружні та дільничні виборчі комісії. У Законі «Про вибори народних депутатів України» від 1993 р. механізм формування ЦВК відбувається Верховною Радою України за поданням Голови Верховної Ради. Дещо іншим є принцип призначення складу комісії в 2007 р.: Верховна Рада України призначає на посаду та припиняє повноваження членів Комісії за поданням Президента України відповідно до ст. 6 Закону «Про Центральну виборчу комісію» [ст.6], однак Президент повинен при поданні кандидатур враховувати пропозиції депутатських фракцій і груп, які утворені в поточному скликанні Законодавчого органу. Така зміна відповідає принципам демократичності у виборчому процесі, а також сприяє неупередженості та можливості щодо участі та впливу на роботу ЦВК політичних сил.

В нашій державі вибори це складний політичний процес, в якому важливе місце посідають такі основні суб'єкти виборчих змагань, як політичні сили, що мають право подавати своїх кандидатів для участі у парламентських виборах. Порівнюючи зміни в процесі про висування і реєстрації кандидатів, можна чітко визначити, що початком партійної структуризації Верховної Ради України були саме позачергові вибори в 1994 р. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про вибори народних депутатів України» окрім зборів виборців і трудових колективів право висувати кандидатів було надано партіям та їхнім виборчим блокам.

Вибори 2007 р. можна вважати остаточним завершенням партійної структуризації представницького органу держави. На цих виборах партії та партійні блоки стали єдиним суб'єктом електорального процесу, кому надавалося право висувати кандидатів в народні депутати і таким чином було дотримано ст. 36 Конституції України, якою передбачено, що політичні партії сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах [16]. Вважалося, що такий процес посприяє відкритості політичних сил, а також відкритості політики загалом і підсилить відповідальність перед народом носіїв влади. Однак, вітчизняний досвід продемонстрував, що подібний механізм відповідальності в Україні не спрацьовує – парламентські партії стали закритими групами олігархічних представників у владі, а не партійними організаціями, які усвідомлюють правила демократичної політики, за якими необхідно між собою проводити переговори, йти на компроміси, підписувати угоди та виконувати їх задля досягнення стабільності у державі.

Наступним важливим компонентом виборчого процесу є організація передвиборчих кампаній, яка не може відбуватися без певних матеріальних витрат. Політичним партіям виборчими законами гарантовано право на вільну організацію кампанії. Держава надає кандидатам однакові можливості для проведення передвиборчої кампанії, проте у кандидатів є змога використовувати додаткові матеріальні ресурси, що можуть бути обмежені лише розміром власного виборчого фонду. Тому можливість і здатність реалізувати наміри у виборчому процесі залежать саме від фінансових можливостей його учасників. За законодавством джерелами матеріальних ресурсів виступають держава і виборчий фонд партії чи блоку: «Для держави спосіб використання матеріальних ресурсів в організації та здійсненні виборчого процесу визначає ступінь оптимізації, забезпечення однакового ігрового поля його учасників. Для політичних сил обсяг залучення та

використання матеріальних ресурсів визначає їхню спроможність, а механізм – ступінь відкритості (демократичності) політичного процесу загалом» [12, с.52]. Перше твердження відносно держави не викликає ніяких заперечень що ж до оцінки відкритості політичних сил, то співставляючи розміри виборчих фондів партій в 1994 р і в 2007 р. можна зробити наступне припущення. По-перше, їх спроможність у веденні передвиборної кампанії з кожним електоральним циклом зростає, по-друге, механізм наповнення виборчого фонду і досі залишається неконтрольованим і закритим через прогалини у законах, тому виборчий процес в даному аспекті не можна вважати демократичним.

Одним із основних суб'єктів виборчого процесу є електорат, тому доцільно порівняти умови їх участі в електоральному процесі. Законом від 1993 р. положення про участь не менше як 50% виборців у виборах відображало ідею, що чим вища активність, то повніше забезпечується легітимність обраної сили. Проведення позачергових виборів в 2007 р. вимагало врахування ризиків для провідних політичних сил, тому позачергові вибори народних депутатів визнавалися такими, що не відбувались, якщо в них взяло участь менше половини від кількості виборців, включених до списки виборців [2]. Враховуючи електоральну геоструктуру України, найбільші політичні сили мали потенційну можливість шляхом «штучного» застосування цієї норми уникнути небажаного для себе політичного сценарію. Отже, політичні сили орієнтуються на участь електорату як умову, що може надати їм владні повноваження через вибір їхніх кандидатів, а явка виборців на позачергових виборах є необхідною умовою їх проведення, інакше законодавча влада може визнатися нелегітимною.

Одним із завершальних етапів виборчого процесу є встановлення результатів виборів, які відображають політичні орієнтири електорату в конкретному складі представницького органу. Вибори в 1994 р. відбувалися за мажоритарною системою абсолютної більшості, яка дає змогу врахувати інтереси «меншості», а також сприяє орієнтації депутатів на локальні інтереси виборців округу, хоча не виключає таку проблему як «купівля округу». Натомість, пропорційна система обмежує можливість купівлі голосів. Така технологія використовується тільки великими політичними силами, які такими діями доводять свою причетність до олігархічної верхівки суспільства. Це посилює роль суб'єктивного чинника у виробленні напрямів політичної діяльності та перетворює партії на знаряддя задоволення політичних амбіцій лише своїх лідерів, впливових економічних кіл. Тому політичні партії сьогодні демонструють неготовність до постановки стратегічних, важливих для суспільства завдань.

Таким чином, можна визначити, що основною причиною проведення позачергових виборів в обох випадках є політична криза спричинена конституційною реформою. Вона фактично представляла собою протистояння двох тенденцій суспільного розвитку України: спрямованого на зміцнення президентської влади в 1994 р. і, навпаки, на її обмеження в 2007 р.

Отже, аналізуючи вплив парламентських виборів на політичну систему, варто підкреслити, що вибори до Верховної Ради України в 1994 р., проведені згідно мажоритарної системи абсолютної більшості, не сприяли структуруванню парламенту, що негативно позначилося на ефективності його роботи. Партійний склад парламенту виявився досить строкатим при наявності великої кількості безпартійних кандидатів, однак це не заважає визнавати його як найбільш демократичний в історії української держави. Натомість, позачергові вибори до Верховної Ради 2007 р. проходили за пропорційною системою із жорсткими списками, які посприяли утвердженню інституту партій у суспільстві і піднесенню їх авторитету, структуруванню парламенту. Але вони не забезпечили формування стійкої парламентської більшості, яка мала би взяти на себе відповідальність за втілення в життя передвиборчих програм не сприяли завершенню структуризації політичної системи суспільства.

Нормативно-правова основа позачергових виборів є достатньо виписаною, але необхідно прийняти виборчий кодекс України, в якому чітко будуть узагальнені та систематизовані норми організації і проведення парламентських виборів. На нашу думку, слід інтерпретувати у вибори законодавства України норму, згідно з якою дострокові вибори до Верховної ради потрібно проводити за кошти виборчого фонду парламентських партій, адже їхня неспроможність співпрацювати призводить до політичної кризи в наслідок чого відбувається розпуск законодавчого органу держави.

1. «Про вибори народних депутатів України». Закон України від 18 листопада 1993 р. – К.: Право. – 1993. – 48 с.
2. «Про внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» та деяких інших законодавчих актів України (щодо порядку проведення позачергових виборів до Верховної Ради України та заміщення народних депутатів України, повноваження яких були достроково припинені)» Закон України від 1 червня 2007 року № 1114 // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1114-16>
3. «Про внесення зміни до статті 1 Указу Президента України від 29 травня 2007 року № 476». Указ Президента України № 480/2007 від 31 травня 2007 р. // Офіційне Інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6201.html>
4. «Про внесення зміни до статті 1 Указу Президента України від 29 травня 2007 року № 476». Указ Президента України № 482/2007 від 1 червня 2007 р. // Офіційне Інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6204.html>
5. «Про Державний реєстр виборців». Закон України від 22 лютого 2007 р. № 698-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 20. – Ст. 282.
6. «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів». Указ Президента України № 355/2007 від 26 квітня 2007 р. // Офіційне Інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6068.html>
7. «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України». Указ Президента України № 264/2007 від 2 квітня 2007 р. // Офіційне Інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5961.html>
8. «Про дострокові вибори Верховної Ради України і Президента України». Закон України від 24 вересня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 40. – Ст. 388.
9. «Про забезпечення реалізації виборчих прав громадян України, законності, прозорості та відкритості виборчого процесу на позачергових виборах до Верховної Ради України». Указ Президента України № 593/2007 від 4 липня 2007 р. // Офіційне Інтернет-

- представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6391.html>
10. «Про проведення всеукраїнського референдуму щодо довіря (недовіря) Президенту, Верховній Раді України». Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 29. – Ст. 314.
 11. «Про Центральну виборчу комісію». Закон України від 30 червня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 36. – Ст. 448.
 12. Балабан Р. В. Теорія виборчої системи. – К.: Либідь – 2007. – 112 с.
 13. Білоус А. Виборчі системи: світовий досвід на українському ґрунті // Трибуна. – 1996. – № 8 - 9. – С. 22 - 23.
 14. Журавський В. Двопалатний парламент в Україні: проблеми формування // Право України. – 2001. – № 3. – С. 33 - 35.
 15. Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Монографія. – Львів: Червона Калина. – 2002. – С. 217.
 16. Конституція України. – К.: Велес. – 2005. – 46 с.
 17. Кресіна І. О., Перегуда Є. В. Парламентські вибори в Україні: правові і політичні проблеми: Монографія. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2003. – 368 с.
 18. Погорілко В. Ф. Конституційно-правові основи безпосередньої демократії в Україні // Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-ї річниці незалежності України. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2001. – С. 5 - 28
 19. Політологічний енциклопедичний словник/ Упорядник В.П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза. – 2004. – 736 с.
 20. Постанова Кабінету Міністрів України № 942 від 18 липня 2007 р. «Питання утворення робочих груп обліку виборців» // Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/cardnpd>
 21. Рябов С. Вибори як дзеркало протиріч українського суспільства // Форум: суспільно-політичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 7 - 11.
 22. Спільна заява Президента України, Голови Верховної Ради України і Прем'єр-міністра України щодо невідкладних заходів, спрямованих на розв'язання політичної кризи шляхом проведення позачергових виборів до Верховної Ради України 27 травня 2007 р. // Прес-служба Президента України Віктора Ющенка <http://www.president.gov.ua/news/6344.html>
 23. Тодика О. Ю. Сучасні проблеми виборчого законодавства // Українська державність: становлення, досвід, проблеми: Збірник наукових статей (за матеріалами XII Харківських політологічних читань). – Харків.: Право. – 2001. – С. 151 - 153.
 24. Федоренко В. Інститут позачергових виборів до Верховної Ради України в системі національного конституційного права// Вісник Центральної виборчої комісії. – 2007. – №3(14). – С. 38 - 45.
 25. Шаповал Т. До поняття виборчого права як права індивіда (громадянина) // Вибори і демократія. – 2005. – № 2. – С. 23 - 25.

SUMMARY

Gevyuk U. EXTRAORDINARY PARLIAMENTARY ELECTIONS IN UKRAINE: A COMPARATIVE ANALYSIS

The article is about features of the extra parliamentary elections in Ukraine, which are a democratic way of extraordinary change of Parliament and legal way out from politic crisis. It conducts parallels between extra election campaigns in 1994 and 2007, disclosed the appointment of election conditions, analyzes the regulatory framework of the electoral process and determined their impact on the political system of society. Analysis of these problems the institute extra parliamentary elections in Ukraine gives us the opportunity to determinate what changes to make in legal provisions for better organization of the electoral process in the country